

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

19 päivänä kesäkuuta 2014*

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Muovisten teollisuussäkkien ala — Päätös, jolla todetaan EY 81 artiklan rikkominen — Unionin yleisen tuomioistuimen täysi harkintavalta — Perusteluvollisuus — Emoyhtiön joutuminen vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon tytär-yhtiö on syyllistynyt — Emoyhtiön vastuu tytär-yhtiölle määrätyn sakon maksamisesta — Oikeasuhteisuus — Unionin yleisessä tuomioistuimessa käytävä menettely — Tuomion antaminen kohtuullisessa ajassa

Asiassa C-243/12 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 16.5.2012,

FLS Plast A/S, kotipaikka Valby (Tanska), edustajinaan avocat M. Thill-Tayara ja avocat Y. Anselin,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre ja V. Bottka, avustajanaan barrister M. Gray, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A. Borg Barthet, E. Levits, M. Berger (esittelevä tuomari) ja S. Rodin,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.1.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

- 1 FLS Plast A/S (jäljempänä FLS Plast) vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen tuomion FLS vastaan komissio (T-64/06, EU:T:2012:102; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi osittain sen kanteen, jossa vaadittiin ensisijaisesti [EY 81] artiklan mukaisesta menettelystä (asia COMP/E/38.354 – Teollisuussäkit) 30.11.2005 tehdyn komission päätöksen K(2005) 4634 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista tai toissijaisesti sille kyseisellä päätöksellä määrätyn sakon määrän alentamista.

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 2 FLS Plast, aiemmin Nyborg Plast International A/S, on riidanalaisen päätöksen adressaatti Trioplast Wittenheim SA:n (aiemmin Silvallac SA; jäljempänä Trioplast Wittenheim), joka tuottaa muovisia teollisuussäkkejä, kelmuja ja päällysteitä Wittenheimissa (Ranska), entisenä emoyhtiönä. FLS Plast on FLSmidth & Co. A/S:n (jäljempänä FLSmidth) määräysvallassa olevan konsernin tytäryhtiö.
- 3 FLS Plast hankki vuoden 1990 joulukuussa 60 prosenttia Trioplast Wittenheimin osakkeista. FLS Plast hankki loput 40 prosenttia vuoden 1991 joulukuussa. Myyjänä oli ranskalainen Cellulose du Pin -niminen yhtiö, joka kuuluu Compagnie de Saint-Gobain SA:n (jäljempänä Saint-Gobain) omistuksessa olevaan konserniin.
- 4 FLS Plast myi puolestaan Trioplast Wittenheimin vuoden 1999 kuluessa Trioplast Industrier AB:n (jäljempänä Trioplast Industrier), joka on Trioplast-konsernin emoyhtiö, ranskalaiselle tytäryhtiölle Trioplanex France SA:lle. Kyseinen siirto tuli voimaan 1.1.1999.
- 5 British Polythene Industries ilmoitti vuoden 2001 marraskuussa Euroopan komissiolle muovisten teollisuussäkkien alalla olevasta yhteistoimintajärjestelystä.
- 6 Tehtyään vuonna 2002 tarkastuksia muun muassa Trioplast Wittenheimin toimitiloihin, komissio osoitti vuoden 2002 ja 2003 aikana kyseessä oleville yhtiöille, joihin Trioplast Wittenheim kuului, tietojensaantipyyntöjä. Trioplast Wittenheim ilmoitti 19.12.2002 päivätyllä kirjeellä, jota täydennettiin 16.1.2003 päivätyllä kirjeellä, haluavansa tehdä yhteistyötä komission tutkimuksessa sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevista asioista annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskeva tiedonanto) perusteella.
- 7 Komissio teki 30.11.2005 riidanalaisen päätöksen. Kyseisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan h alakohdasta ilmenee, että komissio päätti muun muassa, että FLSmidth ja FLS Plast olivat 31.12.1990–19.1.1999 rikkoneet EY 81 artiklaa osallistuessaan sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen muovisten teollisuussäkkien alalla Belgiassa, Saksassa, Espanjassa, Ranskassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa vahvistamalla hintoja, sopimalla yhteisistä hintalaskelmien malleista, jakamalla markkinaosuuksia ja myyntikiintiöitä sekä asiakkaita, sopimuksia ja tilauksia, esittämällä yhteensovitettuja tarjouksia eräissä tarjouskilpailuissa ja vaihtamalla yksilöllisiä tietoja.
- 8 Komissio määräsi Trioplast Wittenheimille riidanalaisen päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan f alakohdassa 17,85 miljoonan euron suuruisen sakon ottamalla huomioon sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon perusteella myönnetyn 30 prosentin alennuksen. Kyseisestä määrästä FLSmidthin ja FLS Plastin katsottiin olevan velvollisia maksamaan yhteisvastuullisesti 15,30 miljoonaa euroa ja Trioplast Industrierin katsottiin olevan velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti 7,73 miljoonaa euroa.

Valituksenalainen tuomio

- 9 FLS Plast nosti riidanalaisesta päätöksestä kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 24.2.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä. Kyseisessä kanteessa vaadittiin kumoamaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan h alakohta ja 2 artiklan ensimmäisen kohdan f alakohta FLS Plastia koskevilta osin tai toissijaisesti muuttamaan tuota viimeksi mainittua riidanalaisen päätöksen säännöstä ja alentamaan sille määrätyn sakon määrää, jonka maksamisesta sen katsottiin olevan yhteisvastuussa.
- 10 FLS Plast vetosi kumoamiskanteensa tueksi viiteen kanneperusteeseen. Sen ensimmäinen kanneperuste koski oikeudellista virhettä, jonka komissio oli väitetysti tehnyt sakkoa määrittäessään. Toisessa kanneperusteessa, joka oli jaettu neljään osaan, oli kysymys sen vastuun arvioimisesta, joka FLS Plastilla on Trioplast Wittenheimin emoyhtiönä. FLS Plast riitautti kolmannessa kanneperusteessaan, joka oli jaettu kolmeen osaan, Trioplast Wittenheimille määrätyn sakon määrän. Neljäs kanneperuste koski sitä, ettei FLS Plastin tapauksessa ollut sovellettu liikevaihtoa koskevaa 10 prosentin ylärajaa. Viidennessä kanneperusteessa, jossa oli viisi osaa, oli kyse sen FLS Plastille määrätyn sakon määrän riitauttamisesta, jonka maksamisesta sen katsottiin olevan yhteisvastuussa.
- 11 Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi valituksenalaisella tuomiolla osittain FLS Plastin toisen kanneperusteen sillä perusteella, ettei komissio ollut oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt toteen, että FLS Plast oli käyttänyt todellista määräysvaltaa Trioplast Wittenheimissa vuoden 1991 aikana. Tämän johdosta unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se koski FLS Plastin joutumista vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta 31.12.1990 ja 31.12.1991 välisen ajanjakson ajalta. Unionin yleinen tuomioistuin alensi myös tämän seurauksena 14,45 miljoonaan euroon sen sakon määrän, jonka FLS Plastin oli katsottu olevan velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti riidanalaisen päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan f alakohdan nojalla. Se hylkäsi kanteen muilta osin.

Asianosaisten vaatimukset

- 12 FLS Plast vaatii, että unionin tuomioistuin
- ensisijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion ja riidanalaisen päätöksen 1 artiklan h alakohdan ja 2 artiklan ensimmäisen kohdan f alakohdan siltä osin kuin niitä sovelletaan FLS Plastiin
  - toissijaisesti muuttaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan f alakohtaa ja alentaa olennaisesti sen sakon määrää, jonka maksamisesta FLS Plast on riidanalaisen päätöksen mukaan yhteisvastuussa,
  - joka tapauksessa myöntää FLS Plastille 50 prosentin alennuksen sen sakon määrästä, jonka maksamisesta se on riidanalaisen päätöksen mukaan vastuussa, koska unionin yleinen tuomioistuin ei ole antanut tuomiotaan kohtuullisessa ajassa, ja
  - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 13 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin
- ensisijaisesti hylkää valituksen
  - toissijaisesti hylkää riidanalaisesta päätöksestä nostetun kumoamiskanteen, ja
  - velvoittaa FLS Plastin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

- 14 FLS Plast vetoaa vaatimustensa tueksi viiteen valitusperusteeseen, joista kolmannelta viidettiin vedotaan toissijaisesti.
- 15 FLS Plast vaatii unionin tuomioistuinta ratkaisemaan asian itse riidanalaisen päätöksen osalta esitettyjen oikeudellisten perusteiden nojalla sen jälkeen, kun se on kumonnut valituksenalaisen tuomion.

Ensimmäinen valitusperuste, joka perustuu siihen, että komissio on soveltanut virheellistä oikeudellista arviointiperustetta emoyhtiön vastuun osoittamiseksi

Asianosaisten lausumat

- 16 FLS Plast väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen hyväksyessään komission soveltaman oikeudellisen arviointiperusteen ja päätellessään, ettei se ollut kumonnut olettaa, joka perustuu siihen, että se omisti tytäryhtiönsä Trioplast Wittenheimin kokonaan, ja jonka mukaan se oli käyttänyt viimeksi mainittuun ratkaisevaa vaikutusvaltaa.
- 17 Kyseisessä arviointiperusteessa nojaututaan näet suppeaan olettaamaan, jonka mukaan emoyhtiö on vastuussa tytäryhtiönsä käyttäytymisestä, ja se on siis ristiriidassa Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä ihmisoikeussopimus) 6 artiklan 2 kappaleessa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 48 artiklassa vahvistetun syyttömyysolettaman kanssa.
- 18 FLS Plastin mukaan se, miten komissio on soveltanut tuota olettaa, tekee olettamasta tosiasiaa sellaisen, ettei sitä voida kumota, koska sen johdosta asianomaisen emoyhtiön on esitettävä negatiivinen näyttö siitä, ettei se ole antanut mitään ohjeita tytäryhtiölleen. FLS Plast väittää toissijaisesti, että unionin yleinen tuomioistuin ja komissio eivät ole tehneet asianmukaista oikeudellista johtopäätöstä, joka niiden olisi pitänyt tehdä niiden FLS Plastin esittämien perustelujen ja todisteiden nojalla, jotka osoittivat, että Trioplast Wittenheim oli toiminut markkinoilla itsenäisesti.
- 19 Komissio esittää nyt käsiteltävän valitusperusteen osalta oikeudenkäyntiväitteen. Komission mukaan kyseessä on uusi peruste, koska sitä ei ole esitetty unionin yleisessä tuomioistuimessa, ja se on siis jätettävä tutkimatta. Mainittu valitusperuste on lisäksi pelkästään abstraktinen, eikä FLS Plast ilmoita niitä valituksenalaisen tuomion kohtia, joissa unionin yleinen tuomioistuin olisi tehnyt virheen.
- 20 Komissio väittää toissijaisesti, että oletta, joka perustuu yhtiön omistamiseen kokonaisuudessaan, ei ole ristiriidassa perusoikeuksien kanssa ja että se olisi joka tapauksessa voinut nojautua muihin indisioihin, jotka tukivat olettaa siitä, että FLS Plast käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Trioplast Wittenheimiin.
- 21 FLS Plast kiistää vastauskirjelmässään sen, ettei nyt käsiteltävää valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi, ja väittää, että kyseisen olettamien pätevyys riitauttamista on pidettävä sen oikeudellisen perusteen kehittelynä, jolla kiistetään se, että FLS Plast olisi käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä, ja johon on vedottu unionin yleisessä tuomioistuimessa.
- 22 Komissio huomauttaa vastauskirjelmässään, ettei ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleeseen ole missään tapauksessa vedottu ensimmäisessä oikeusasteessa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– Tutkittavaksi ottaminen

- 23 Komission esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä on huomautettava, ettei FLS Plast ole väittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa, että se unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettu sääntö, jonka mukaan emoyhtiön, joka omistaa suoraan tai välillisesti tytäryhtiönsä kokonaan, oletetaan käyttäneen tosiasiaa ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöön, olisi ristiriidassa perusoikeuskirjan 48 artiklan ja ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen kanssa.
- 24 Tässä yhteydessä on kuitenkin korostettava yhtäältä, että FLS Plast on ensimmäisessä oikeusasteessa nostamansa kanteen tueksi esitettyssä toisessa kanneperusteessa väittänyt, että ”riidanalaisessa päätöksessä on tehty oikeudellisia virheitä ja tosiseikkoja koskevia virheitä siltä osin kuin on kyse FLS Plastin vastuusta”. Se on kannekirjelmän 51–99 kohdassa esittänyt yksityiskohtaisen selonteon, jolla pyritään osoittamaan, ettei komissio voinut perustellusti katsoa sen olevan vastuussa siitä rikkomisesta, johon Trioplast Wittenheim oli syyllistynyt. FLS Plast on erityisesti väittänyt mainitun kannekirjelmän 56 kohdassa, että ”kokonaan omistettujen tytäryhtiöiden osalta on siis olemassa vakiintunut periaate, jonka mukaan edes 100 prosentin omistusosuus ei sinällään riitä emoyhtiön vastuun vahvistamisen perustelemiseksi, koska yhtiön omistaminen luo vain oletettaman, joka voidaan kumota”.
- 25 Kun toisaalta FLS Plast väittää valitusvaiheessa, että unionin yleinen tuomioistuin on perustanut päätöksensä olettamaan, joka ei ole kumottavissa ja joka on ristiriidassa perusoikeuskirjan 48 artiklassa ja ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleessa vahvistetun syyttömyysolettaman kanssa, se arvostelee sellaista perustelua, johon unionin yleinen tuomioistuin on vedonnut valituksenalaisen tuomion tueksi, mitä siltä ei voida kieltää pelkästään sillä perusteella, ettei se ole esittänyt kyseistä väitettä nimenomaisesti sen menettelyn kuluessa, jonka johdosta kyseinen tuomio annettiin (ks. vastaavasti mm. tuomio *Diputación Foral de Vizcaya v. komissio*, C-465/09 P–C-470/09 P, EU:C:2011:372, 146 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 26 FLS Plastin valituksensa tueksi esittämä ensimmäinen valitusperuste voidaan siis ottaa tutkittavaksi.

– Asiakysymys

- 27 Unionin kilpailuoikeudessa sovelletaan silloin, kun yhtiö omistaa suoraan tai välillisesti toisen yhtiön kokonaan, olettamaa, jonka mukaan tuo yhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa jälkimmäiseen yhtiöön, ja kyseisen oletettaman väitetystä lainvastaisuudesta on aluksi riittävää todeta, että oletettaman asianmukaisuus perustuu unionin tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön (ks. mm. tuomio *The Dow Chemical Company v. komissio*, C-179/12 P, EU:C:2013:605, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kuten unionin tuomioistuin on samoin jo todennut, tällaisen oletettaman soveltaminen ei myöskään millään tavalla merkitse perusoikeussopimuksen 48 artiklassa ja ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleessa vahvistetun syyttömyysolettaman loukkaamista, kun otetaan huomioon erityisesti se, että olettama on kumottavissa (ks. mm. tuomio *Eni v. komissio*, C-508/11 P, EU:C:2013:289, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 28 Toisin kuin FLS Plast väittää, unionin yleinen tuomioistuin on siis oikeudellista virhettä tekemättä palauttanut valituksenalaisen tuomion 25 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa mieliin ne unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevät periaatteet, jotka koskevat edellytyksiä, joiden täyttyessä tytäryhtiön FLS Plastin kaltaisen emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tuon tytäryhtiön eli tässä tapauksessa Trioplast Wittenheimin syyksi luettavista kilpailua rajoittavista toimista.

- 29 Kyseisen oikeuskäytännön perusteella unionin yleinen tuomioistuin on siis katsonut perustellusti myös, että komissio saattoi olettaa, että FLS Plast oli vuodet 1992–1998 kattavan ajanjakson aikana käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Trioplast Wittenheimin käyttäytymiseen, koska FLS Plast oli kyseisen ajanjakson aikana omistanut mainitun yhtiön kokonaan.
- 30 Erityisesti siitä väitteestä, jonka mukaan se, miten komissio on konkreettisesti soveltanut kyseistä olettaa – minkä unionin yleinen tuomioistuin on hyväksynyt – on johtanut siihen, ettei olettaa voida kumota, on tämän jälkeen korostettava, että unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 30 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa tutkinut, oliko FLS Plast onnistunut kumoamaan kyseisen olettan osoittamalla, että sen tytäryhtiö käyttäytyi markkinoilla itsenäisesti, ja päätelty, ettei näin ollut tapahtunut. Tämän perusteella pelkästään se, että olettan kumoamiseksi tarvittavan vastanäytön esittäminen on vaikeata, ei sellaisenaan merkitse sitä, ettei olettaa voitaisi todellisuudessa kumota (ks. mm. tuomio *Eni v. komissio*, EU:C:2013:289, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Lopuksi on todettava siitä väitteestä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ja komissio eivät ole tehneet asianmukaista oikeudellista johtopäätöstä, joka olisi pitänyt tehdä niiden FLS Plastin esittämien perustelujen ja todisteiden nojalla, jotka olivat omiaan osoittamaan, että Trioplast Wittenheim oli toiminut markkinoilla itsenäisesti, että FLS Plast viittaa kyseistä väitettä tukeakseen vain yleisesti toista valitusperustetta koskeviin selityksiinsä.
- 32 Tässä yhteydessä on todettava, että FLS Plast vaatii kyseisellä väitteellään todellisuudessa unionin tuomioistuinta arvioimaan uudelleen esitettyjä tosiseikkoja ja todisteita väittämättä kuitenkaan, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut kyseiset tosiseikat ja todisteet huomioon vääristyneellä tavalla. SEUT 256 artiklan ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan on niin, että koska valitus voi koskea ainoastaan oikeuskysymyksiä, tällainen arviointi jää unionin tuomioistuimen valvonnan ulkopuolelle (ks. vastaavasti mm. tuomio *Ningbo Yonghong Fasteners v. neuvosto*, C-601/12 P, EU:C:2014:115, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). FLS Plastin tässä yhteydessä esittämät väitteet on siis jätettävä tutkimatta.
- 33 Kyseisten seikkojen perusteella ensimmäinen valitusperuste on osittain hylättävä ja osittain jätettävä tutkimatta.

Toinen valitusperuste, joka perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole viran puolesta ottanut esiin perustetta, jonka mukaan komissio on loukannut sitä sitovaa perusteluvollisuutta

Asianosaisten lausumat

- 34 FLS Plast moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei tämä ole siitä huolimatta, että se on tuonut esiin useita puutteita komission riidanalaisessa päätöksessä esittämässä päättelyssä, ottanut viran puolesta esiin sitä, ettei komissio ollut noudattanut perusteluvollisuuttaan, kun se hylkäsi FLS Plastin esittämät todisteet ratkaisevan vaikutusvallan käyttämistä koskevan olettan kumoamiseksi.
- 35 Tässä yhteydessä FLS Plast väittää, että ajankohtana, jolloin se sai komission väitetiedoksiannon, tosiasiallista määräävää vaikutusvaltaa tyräyhtiöihin koskevan olettan ulottuvuudesta oli vielä olemassa tuntuva epävarmuutta, josta komissio itsekkin oli tietoinen. Useista väitetiedoksiannon muista adressaateista poiketen FLS Plast oli ainoa emoyhtiö, jolle kyseinen asiakirja oli osoitettu yksinomaan siitä syystä, että se oli aikaisemmin omistanut Trioplast Wittenheimin. Komissio on nojautunut melkein kaikkien muiden emoyhtiöiden, joille väitetiedoksianto on osoitettu, osalta lisätodisteisiin. FLS Plast ei myöskään ole osallistunut mihinkään väitetiedoksiantoa aikaisempaan oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn vaiheeseen.

- 36 FLS Plast väittää myös, että komission oli täytettävä perusteluvollisuutensa siitä hetkestä alkaen, jolloin riidanalainen päätös lähetettiin FLS Plastille. Käsiteltävässä tapauksessa komissio on kuitenkin vasta unionin yleisessä tuomioistuimessa järjestetyssä suullisessa käsittelyssä täsmentänyt, että se oli nojautunut ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskevaan oletamaan pelkästään sen ajanjakson osalta, jonka aikana FLS Plast omisti Trioplast Wittenheimin kokonaan.
- 37 FLS Plast on väitetiedoksiantoan antamassaan vastauksessa esittänyt suuren määrän todistein tuettuja väitteitä, jotka osoittavat, ettei se ollut käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Trioplast Wittenheimin käyttäytymiseen. FLS Plastin mukaan komissiolla oli velvollisuus arvioida ainakin todisteet, jotka ”saattoivat” kumota kyseisen oletaman, ja esittää riittävät perustelut sen niistä tekemille johtopäätöksille, mitä se ei kuitenkaan ole tehnyt.
- 38 Komissio ei siis ole selittänyt syytä, minkä vuoksi FLS Plastin esittämät todisteet ja erityisesti todisteet, jotka osoittavat H:lla ja T:llä olleen puhtaasti passiivinen rooli, eivät olleet omiaan kumoamaan oletamaa ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallisesti käyttämisestä tytäryhtiöihin. Komission päättely johtaa tässä yhteydessä lisäksi siihen, ettei kyseessä olevaa oletamaa voida kumota koskaan silloin, kun emoyhtiöön ja sen tytäryhtiöön perustetaan ”osittain yhteinen johtajisto”.
- 39 Komissio esittää aluksi FLS Plastin toisen valitusperusteen osalta oikeudenkäyntiväitteen sillä perusteella, että ensinnäkin kyse on FLS Plastin esittämästä uudesta perusteesta, koska kyseiseen perusteeseen on vedottu aikaisintaan unionin yleisessä tuomioistuimessa järjestetyssä suullisessa käsittelyssä, ja toiseksi kyseisellä perusteella pyritään todellisuudessa kehottamaan unionin tuomioistuinta tutkimaan uudelleen se, miten komissio on arvioinut tosiseikkoja, ja hylkäämään arviointi, jonka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion yhteydessä, ilman, että FLS Plast kuitenkaan väittäisi, että selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla.
- 40 Komissio väittää toissijaisesti, että se on perustellut päätöstään riittävästi siten, että FLS Plast voi ymmärtää sen perustan, minkä unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi vahvistanut ainakin implisiittisesti. Unionin tuomioistuinten ei myöskään tarvitse viran puolesta ottaa esiin perusteita, jotka koskevat toimielinten toteuttamien toimenpiteiden perusteluja.
- 41 Myöskään FLS Plastin väite siitä, että väitetiedoksianto osoitettiin sille pelkästään sillä perusteella, että se on aikaisemmin omistanut Trioplast Wittenheimin, ei pidä paikkaansa. Komissio huomauttaa nojautuneensa sitä vastoin nimenomaisesti useisiin lisäseikkoihin, kuten muun muassa siihen, että H., joka oli Trioplast Wittenheimin toimitusjohtaja vuosina 1990–1994, oli johtanut myös FLS Plastia.
- 42 FLS Plast väittää vastauskirjelmässään, joka koskee komission esittämiä oikeudenkäyntiväitteitä, että se on todellakin väittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä kirjallisessa käsittelyssä, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat virheelliset siltä osin kuin on kyse komission ratkaisusta, jonka mukaan FLS Plast ei ollut kumonnut ratkaisevan vaikutusvallan käyttämistä Trioplast Wittenheimiin koskevaa oletamaa. Lisäksi unionin oikeudessa vakiintuneen periaatteen mukaan on niin, että jos perustelut ovat riittämättömät, kyse on perusteesta, joka koskee oikeusjärjestyksen perusteita ja jonka unionin tuomioistuimet voivat tutkia tai niiden on jopa tutkittava viran puolesta.
- 43 Komissio toistaa vastauskirjelmässään väitteen, jonka mukaan FLS Plast ei ole vedonnut perustelujen puutteellisuuteen unionin yleisessä tuomioistuimessa. Unionin tuomioistuin ei ole myöskään velvollinen ottamaan esiin tällaista perustetta.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 44 Ensinnäkin on huomautettava siitä FLS Plastin väitteestä, jonka se on väitetysti esittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä kirjallisessa käsittelyssä ja jonka mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut olivat virheelliset, että unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin.
- 45 On todettava, ettei FLS Plast ole ensimmäisessä oikeusasteessa nostamassaan kanteessa väittänyt, että riidanalaisen päätöksen perustelut olisivat virheelliset siltä osin kuin siinä katsotaan FLS Plastin olevan yhteisvastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta. Vaikka FLS Plast väittää vastauksensa 9 kohdassa, ettei tuo päätelmä pidä paikkaansa, ”koska –– kyseinen peruste on todellisuudessa esitetty –– unionin yleisessä tuomioistuimessa”, se vaikenee kuitenkin siitä, että se on esittänyt kyseisen perusteen vasta unionin yleisessä tuomioistuimessa järjestetyssä suullisessa käsittelyssä, eikä se pyri edes kumoamaan toteamusta siitä, ettei tällainen peruste ole sisällynyt sen kannekirjelmään.
- 46 FLS Plast ei myöskään selitä syytä siihen, minkä vuoksi kyseisen uuden perusteen esittäminen tuossa suullisessa käsittelyssä olisi voinut olla hyväksyttävää siitä huolimatta, mitä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään. Lopuksi on todettava, ettei FLS Plast väitä, että asian käsittelyn aikana olisi tullut esille sellaisia tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja, jotka olisivat olleet omiaan perustelemaan tällaisen perusteen esittämisen myöhässä.
- 47 Tästä seuraa, että FLS Plast nojautuu nyt käsiteltävällä perusteella sellaiseen uuteen väitteeseen, jolla kiistetään riidanalaisen päätöksen perustelujen oikeudellinen riittävyys siltä osin kuin kyseisen päätöksen mukaan FLS Plast on yhteisvastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Trioplast Wittenheim on syylistynyt.
- 48 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että asianosaisella on oikeus tehdä valitus ja vedota unionin tuomioistuimessa perusteisiin, jotka perustuvat valituksenalaiseen tuomioon itseensä ja joilla pyritään arvostelemaan oikeudellisesti sen oikeellisuutta (tuomio komissio v. Siemens Österreich ym. ja Siemens Transmission & Distribution ym. v. komissio, C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 102 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Toinen valitusperuste perustuu – siltä osin kuin se koskee lähinnä sitä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut viran puolesta esiin riidanalaisen päätöksen riittämättömiä perusteluja koskevaa väitettä – valituksenalaiseen tuomioon itseensä. Tämä valitusperuste voidaan näin ollen ottaa tutkittavaksi.
- 49 Toiseksi FLS Plastin väitteestä, jonka mukaan unionin yleisen tuomioistuimen on silloin, kun sitä vaaditaan kumoamaan unionin elimen toteuttama toimenpide, otettava viran puolesta esiin väite, joka koskee kyseisen toimenpiteen oikeudellisesti riittämättömiä perusteluja, on huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asianomaiselle vastaisen toimen perusteluvollisuuden, joka liittyy läheisesti puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteeseen, tarkoituksena on yhtäältä antaa asianomaiselle riittävät tiedot sen arvioimiseksi, onko toimi asianmukainen vai onko siinä mahdollisesti sellainen virhe, jonka perusteella sen pätevyys voidaan riitauttaa unionin tuomioistuimissa, ja toisaalta antaa unionin tuomioistuimille mahdollisuus valvoa toimen laillisuutta (tuomio neuvosto v. Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 On todettava, että syyt, joiden vuoksi komissio on katsonut FLS Plastin olevan vastuussa todetusta rikkomisesta 1.1.1992 ja 19.1.1999 välisen ajanjakson osalta, ilmenevät selkeästi riidanalaisen päätöksen 715–732 kohdasta, joiden yhteydessä komissio täsmentää, nojautuneensa sekä siihen, että FLS Plast omisti tytäryhtiönsä Trioplast Wittenheimin kokonaan, että muihin indisioihin, jotka tukivat sitä, että FLS Plast käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä.

- 51 Niistä seikoista, joihin FLS Plast on vedonnut väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa kumotakseen ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan olettan, on todettava, että vaikka komissio ei näytä ottaneen yksitellen kantaa kaikkiin näihin seikkoihin, se on kuitenkin esittänyt FLS Plastille riidanalaisen päätöksen 718–731 kohdassa riittävät tiedot, joiden avulla tämä voi selvittää, onko kyseinen päätös sen mielestä asianmukainen vai onko siinä mahdollisesti sellainen virhe, jonka avulla sen pätevyys voidaan riitauttaa, ja joiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin voi valvoa mainitun päätöksen laillisuutta (ks. vastaavasti mm. tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, 462 kohta ja tuomio Eni v. komissio, EU:C:2013:289, 72 kohta).
- 52 FLS Plast ei myöskään väitä, etteikö se olisi voinut käyttää puolustautumisoikeuksiaan. Unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 52–61 ja 77–82 kohdassa suorittama yksityiskohtainen tarkastelu niistä FLS Plastin väitteistä, joilla pyritään kumoamaan ratkaisevaa vaikutusvaltaa koskeva olettan, osoittaa sitä vastoin pikemminkin, että FLS Plast on voinut tehokkaasti puolustaa oikeuksiaan unionin yleisessä tuomioistuimessa ja että viimeksi mainittu on voinut harjoittaa valvontaansa.
- 53 Tämän perusteella valituksen toinen valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

Kolmas valitusperuste, joka perustuu luottamuksensuojan ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen sekä siihen, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut perusteluvollisuuttaan sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon soveltamisen osalta

Asianosaisten lausumat

- 54 FLS Plast väittää kolmannen valitusperusteen ensimmäisessä osassa, että komissio on loukannut luottamuksensuojan periaatetta sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevaa tiedonantoa soveltaessaan.
- 55 FLS Plast huomauttaa tässä yhteydessä, että sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon D kohdan 2 alakohdan toisen luetelmakohdan mukaan yritykselle, joka ilmoittaa komissiolle, että se ei kiistä niiden seikkojen olemassaoloa, joihin komission esittämät syytökset perustuvat, voidaan myöntää alennus sakkojen määrään, kunhan kyseinen lausunto on nimenomainen, selkeä ja yksiselitteinen ja helpottaa komission tehtävää.
- 56 FLS Plast on väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa ilmoittanut nimenomaisesti, ettei se kiistä sen syyksi luettuja tosiseikkoja. Se on siis helpottanut komission tehtävää keventämällä tämän todistustaakkaa. Sen puolustukseen esittämällä väitteillä ei ole ollut vaikutusta rikkomisen perusteisiin, koska FLS Plast ei ole kiistänyt Trioplast Wittenheimin osallistumista suoraan kilpailunvastaisiin kokouksiin, rikkomisen kokonaisuudesta eikä edes rikkomisen vakavuutta tai sen maantieteellisen alueen merkittävyyttä, jolla rikkomiseen syyllistyi.
- 57 FLS Plast vaatii näin ollen unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä kieltäydään myöntämästä sille tällä perusteella alennusta sen sakkoon ja käyttämään täyttä harkintavaltaansa alentaakseen sille riidanalaisella päätöksellä määrätyn sakon määrää 50 prosentilla.
- 58 Käsiteltävän valitusperusteen toinen osa koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista Bonar Technical Fabrics NV:lle (jäljempänä Bonar) lisäksi myönnettyyn sakon määrän alennukseen nähden, ja sitä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut perusteluvollisuuttaan.

- 59 FLS Plastin mukaan näet pelkästään Bonar on saanut 10 prosentin alennuksen siitä sakon määrästä, joka sille olisi pitänyt määrätä, vaikka ne kummatkin olivat pyytäneet tällaista alennusta. Bonarin tekemä yhteistyö komission kanssa on samalla tavalla kuin FLS Plastin yhteistyö rajoittunut kuitenkin vain siihen, että ne ovat ilmoittaneet yleistä sanamuotoa käyttäen, etteivät ne kiistä tosiseikkoja. Samalla tavalla Bonar ja FLS Plast ovat kummatkin myöntäneet, että niiden tytäryhtiöt olivat osallistuneet suoraan rikkomiseen, eivätkä ne ole pyrkinetkään kieltämään vastuutaan emoyhtiönä. Molemmat yritykset ovat siis olleet samassa tilanteessa ja niiden olisi pitänyt saada sama alennus. Bonar on lisäksi kiistänyt entisen tytäryhtiönsä osallistumisen ainakin yhteen kartellin kokouksista, ja se on yleisemmin rajoittanut tosiseikkojen kiistämättä jättämisen siihen, että se on tunnustanut tytäryhtiönsä osallistuneen ”tiettyihin kokouksiin”.
- 60 Unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 177 kohdassa vain todennut, että ”toisin kuin mistä on kyse [Bonarin] tapauksessa”, FLS Plastin kiistäminen on vaikuttanut itse rikkomisen perusteisiin, perustelematta kantaansa kuitenkin tarkemmin.
- 61 Unionin yleinen tuomioistuin on siis tehnyt oikeudellisen virheen, koska se ei ole päätellyt komission loukanteen yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Se ei ole noudattanut myöskään sitä sitovaa perusteluvollisuutta, koska se ei ole vertaillut asianmukaisesti Bonarin ja FLS Plastin antamia lausuntoja siitä, etteivät ne kiistä tosiseikkoja.
- 62 FLS Plastin kolmannen valitusperusteen kolmas osa perustuu yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen Trioplast Industrierille myönnetyn sakon määrän alennuksen osalta.
- 63 FLS Plastin mielestä unionin yleinen tuomioistuin on katsonut virheellisesti, ettei 30 prosentin suuruisesta alennusta sakon määrästä voitu ulottaa koskemaan FLS Plastia Trioplast Industrierille myönnetyn alennuksen tavoin sillä perusteella, että kyseinen alennus oli myönnetty Trioplast Industrierille lainvastaisesti.
- 64 FLS Plastin mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisen välttämiseksi Trioplast Wittenheimin, jonka kanssa FLS Plast oli muodostanut taloudellisen yksikön kahdeksan vuoden ajan rikkomisajanjakson aikana, saama 30 prosentin suuruisen alennus sakosta olisi pitänyt myöntää myös sille. Se vaatii näin ollen unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä kieltäydytään myöntämästä FLS Plastille alennusta sen sakon määrään sen perusteella, ettei se ole kiistänyt tosiseikkoja, ja käyttämään täyttä harkintavaltansa myöntääkseen FLS Plastille 50 prosentin tai ainakin 30 prosentin suuruisen alennuksen sakon määrään.
- 65 Komissio esittää oikeudenkäyntiväitteen nyt käsiteltävän valitusperusteen ensimmäisen ja toisen osan osalta. FLS Plast ei vetoa tosiseikkojen ottamiseen huomioon vääristyneellä tavalla, mutta kyseisillä valitusperusteilla pyritään kuitenkin siihen, että tosiseikat tutkitaan uudelleen siltä osin kuin on kyse yhtäältä FLS Plastin tutkimuksen aikana esittämien lausuntojen arvon arvioimisesta ja toisaalta siitä analyysistä, jonka komissio teki sen päätöksensä sisällöstä, jonka mukaan Bonarille myönnetään 10 prosentin suuruisen alennus sakon määrästä.
- 66 Toissijaisesti komissio väittää ensimmäisestä osasta, että FLS Plastin väitetiedoksiintoon antamissa vastauksissa ja riidanalaisessa päätöksessä esittämät seikat riittävät sen toteamiseen, ettei se, että FLS Plast ei ollut kiistänyt tosiseikkoja, täyttänyt sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon D kohdan 2 alakohdassa asetettuja kriteereitä.
- 67 Komissio väittää kyseisen valitusperusteen toisesta osasta, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista Bonariin nähden, että valituksenalaisesta tuomiosta, kun sitä tulkitaan yhdessä riidanalaisen päätöksen ja väitetiedoksiintoon annettujen vastausten kanssa, ilmenee selvästi, että unionin yleisen tuomioistuimen voidaan katsoa vertaillen riittävästi näiden kummankin yhtiön tilanteita. Merkitystä ei ole myöskään sillä, että FLS Plastin tekemää yhteistyötä voitiin todellakin

verrata määrällisesti Bonarin tekemään yhteistyöhön, koska FLS Plastin yhteistyö ei missään tapauksessa olisi täyttänyt sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon D kohdan 2 alakohtaan perustuvia vaatimuksia.

- 68 Komissio katsoo myös, ettei unionin yleistä tuomioistuinta voida moittia puutteellisista perusteluista tältä osin, koska FLS Plastin esittämät väitteet eivät selvästikään ole merkityksellisiä.
- 69 Komissio väittää kolmannen valitusperusteen kolmannelta osasta, että vaikka unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti katsonut, ettei FLS Plastilla ollut oikeudellisia perusteita saada 30 prosentin alennusta sakon määrästä, se on nojautunut kyseisessä päätöksessä virheellisiin perusteluihin. Rikkomisajanjakson kyseisenä ajankohtana FLS Plast ei näet muodostanut enää SEUT 101 artiklassa tarkoitettua taloudellista yksikköä Trioplast Wittenheim kanssa, ja juuri tästä syystä mainittua 30 prosentin suuruista alennusta ei voitu ulottaa koskemaan FLS Plastia. Komissio kehottaa näin ollen unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion 172–176 kohdan ja korvaamaan ne muilla perusteluilla.
- 70 FLS Plast väittää vastauksessaan, ettei sen valituksensa tueksi esittämän kolmannen valitusperusteen ensimmäisellä ja toisella osalla pyritä siihen, että tosiseikat tutkittaisiin uudelleen, vaan niillä pyritään riitauttamaan ne oikeudelliset johtopäätökset, jotka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisessa tuomiossa arvioiduista tosiseikoista. FLS Plast on ensimmäisen osan osalta esittänyt valituksensa 68–75 kohdassa ne todisteet, jotka unionin yleinen tuomioistuin on sen mukaan ottanut huomioon vääristyneellä tavalla. Kyseisen valituksen toinen osa koskee sen mukaan samalla tavalla niitä oikeudellisia johtopäätöksiä, jotka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt sen käsiteltäväksi saatetuista tosiseikoista. Tosiseikkojen huomioon ottamiseen virheellisellä tavalla on vedottu myös valituksen 82 kohdassa.
- 71 Komissio toistaa vastauksessaan väitteen, jonka mukaan unionin tuomioistuimella ei ole valituksen yhteydessä toimivaltaa suorittaa tutkintaa, jota FLS Plast siltä pyytää. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tällaisen vääristyneellä tavalla huomioon ottamisen on ilmeistä selkeästi asiakirja-aineistoon toimitetuista asiakirjoista ilman, että tosiseikastoa ja selvitystä on tarpeen ryhtyä arvioimaan uudelleen, mistä ei ole kyse nyt käsiteltävässä tapauksessa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– Kolmannen valitusperusteen ensimmäinen ja toinen osa

- 72 FLS Plast väittää kolmannen valitusperusteensa ensimmäisessä ja toisessa osassa, jotka on tutkittava yhdessä, yhtäältä, ettei se kiistä niiden tosiseikkojen olemassaoloa, joista komissio moitti sitä väitetiedoksiannossa, mikä on helpottanut komission tehtävää osoittaa kyseinen rikkominen toteen ja minkä olisi pitänyt johtaa siihen, että sille myönnetään sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon perusteella 10 prosentin alennus sen sakon määrästä, joka sille tavallisesti olisi pitänyt määrätä. Toisaalta se väittää, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen nojalla pitänyt myöntää sille kyseinen 10 prosentin alennus erityisesti sillä perusteella, että Bonar, joka sai tuon alennuksen, oli tehnyt komission kanssa yhteistyötä pääasiallisesti samalla tavalla kuin FLS Plast. Valituksenalaista tuomiota ei joka tapauksessa ole perusteltu riittävästi tältä kohdilta.
- 73 Ensimmäisestä väitteestä on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on huomauttanut perustellusti valituksenalaisen tuomion 164 kohdassa, että ”komissiolla on – – laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen sen kanssa tekemän yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä muun muassa suhteessa muiden yritysten myötävaikutukseen asian selvittämisessä” ja että se ”ei tämän arvioinnin yhteydessä saa loukata yhdenvertaisen kohtelun periaatetta”.

- 74 Unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi valituksenalaisen tuomion 177 kohdassa todennut, että "[FLS Plastin] kanta hallinnollisen menettelyn aikana oli epäselvä" ja että vaikka FLS Plast "oli ilmoittanut, että sen kiistäminen koski vain tosiseikkoja, joihin komissio nojautui katsoakseen, että se oli yhteisvastuussa rikkomisesta, [FLS Plastin] kiistäminen on vaikuttanut itse rikkomisen perusteisiin", "toisin kuin tilanne oli [Bonarin] tapauksessa". Valituksenalaisen tuomion samassa kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on myös todennut, että FLS Plast "on muun muassa kiistänyt H:n osallistumisen 21.12.1993 pidettyyn – – kokoukseen".
- 75 Unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi valituksenalaisen tuomion 178 kohdassa korostanut, että FLS Plast "ei ollut esittänyt mitään perustelua, jonka nojalla voitaisiin katsoa, että sen yhteistyö oli helpottanut komission tehtävää, kuten oikeuskäytännössä edellytetään", todetakseen lopuksi kyseisen tuomion 179 kohdassa, että "tämän perusteella komissio ei ollut ylittänyt harkintavaltansa rajoja myöntäessään [Bonarille] 10 prosentin alennuksen sen vuoksi, ettei se ollut kiistänyt tosiseikkoja, ja evätessään tällaisen alennuksen kantajalta".
- 76 Voidakseen kyseenalaistaa valitusvaiheessa tämän unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikoista tekemän arvioinnin FLS Plastin olisi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan pitänyt kuitenkin vedota siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut vääristyneellä tavalla huomioon tosiseikat ja selvitysaineiston, mitä se ei ole kuitenkaan tehnyt. On näet todettava, että toisin kuin FLS Plast antaa vastauksessaan ymmärtää, valituksen 68–75 ja 82 kohdasta ei millään tavalla ilmene, että FLS Plast olisi vedonnut siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut tosiseikat ja selvitysaineiston vääristyneellä tavalla huomioon.
- 77 Edellä esitetyistä seikoista ilmenee, että mainittu FLS Plastin kolmannen valitusperusteen ensimmäisessä ja toisessa osassa esitetty väite on jätettävä tutkimatta.
- 78 Tämän jälkeen on todettava siitä väitteestä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, olevan niin – kuten tämän tuomion 73–77 kohdassa on jo esitetty –, että jotta unionin tuomioistuin voisi verrata yhtäältä FLS Plastin ja toisaalta Bonarin käyttäytymistä, sen olisi korvattava unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikoista tekemä arviointi omalla arvioinnillaan, mikä ei kuulu kuitenkaan unionin tuomioistuimen toimivaltaan silloin, kun se käsittelee valitusasiaa, paitsi jos unionin yleinen tuomioistuin on ottanut sen tutkittavaksi saatetut tosiseikat ja selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla. Tällaiseen vääristyneellä tavalla huomioon ottamiseen ei kuitenkaan ole vedottu hyvissä ajoin eikä FLS Plast ole varsinkaan näyttänyt sitä toteen. Myös tämä väite on siis jätettävä tutkimatta.
- 79 FLS Plast on tässä yhteydessä vedonnut perustelujen puutteellisuuteen, ja tästä on lopuksi todettava tämän tuomion 73–75 kohdassa jo huomautetun, että unionin yleinen tuomioistuin on – ottamalla huomioon sen laajan harkintavallan, joka komissiolla on, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä muun muassa suhteessa muiden yritysten myötävaikutukseen asian selvittämisessä (ks. vastaavasti tuomio SGL Carbon v. komissio, C-328/05 P, EU:C:2007:277, 88 kohta) – katsonut, etteivät ne seikat olleet riittäviä, joihin FLS Plast oli vedonnut osoittaakseen, että sen väitetty tosiseikkojen olemassaolon kiistämättä jättäminen oli auttanut komissiota tai että tuo kiistämättä jättäminen oli ainakin verrattavissa Bonarin kiistämättä jättämiseen. Unionin yleisen tuomioistuimen tältä osin esittämän päättelyn avulla FLS Plast voi selvästikin ymmärtää ne syyt, joiden vuoksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kyseiset väitteet, ja unionin tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa. Tämä FLS Plastin väite on näin ollen perusteeton.
- 80 Tämän perusteella kolmannen valitusperusteen ensimmäinen ja toinen osa on osittain jätettävä tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

– Kolmannen valitusperusteen kolmas osa

- 81 FLS Plastin valituksensa tueksi esittämän kolmannen valitusperusteen kolmannesta osasta, joka perustuu siihen, että komissio on virheellisesti jättänyt myöntämättä sille 30 prosentin alennusta sakon määrästä vaikka se muodosti Trioplast Wittenheimin kanssa taloudellisen yksikön, on huomautettava, että unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 168 kohdassa hylännyt tuon väitteen katsomalla, ”että komission asiana oli arvioida näiden kummankin yhtiön tutkimuksessa tekemää yhteistyötä yksilöllisesti”.
- 82 Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 172 kohdassa esittänyt, että ”Trioplast Wittenheimin, Trioplast Industrierin ja [FLS Plastin] osalta on perustellusti vahvistettu yksilölliset laskentapohjat, joita on tämän jälkeen mukautettu kyseisille yhtiöille ominaisten seikkojen perusteella”. Unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin kyseisen tuomion 173 kohdassa todennut, ”ettei riidanalaisesta päätöksestä eikä unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetystä kirjelmistä ilmene, että [Trioplast Industrier] olisi toimittanut tietoja, jotka oikeuttaisivat 30 prosentin alennukseen [sakosta]”, ja mainitun tuomion 174 kohdassa, että ”koska yksikään peräkkäisistä emoyhtiöistä ei ollut tarjonnut komissiolle hyödyllisiä tietoja, komissio on kohdellut kahta toisiinsa rinnastettavaa tilannetta eri tavalla”. Unionin yleinen tuomioistuin päätti kuitenkin saman tuomion 175 ja 176 kohdan mukaan, että koska kukaan ei voi vedota edukseen lainvastaisuuteen, johon on syyllistytty jonkun toisen hyväksi, FLS Plast ”ei voi vedota siihen seikkaan, että komissio on virheellisesti ulottanut Trioplast Wittenheimin tekemän yhteistyön edut Trioplast Industrieriin”.
- 83 On todettava, että samalla kun unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisussa katsotaan perustellusti, ettei FLS Plastilla ollut oikeutta saada sakon määrästä 30 prosentin suuruista alennusta, joka myönnettiin toisaalta Trioplast Industrierille sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon perusteella, siinä nojaututaan oikeudellisesti virheellisiin perusteluihin.
- 84 On kuitenkin huomautettava, että vaikka unionin yleisen tuomioistuimen esittämät perustelut olisivat unionin oikeuden vastaisia, tällainen oikeudenvastaisuus ei voi johtaa tuon tuomion kumoamiseen vaan perustelut on korvattava uusilla perusteluilla, jos tuomiolauselman tueksi on sellaisia muita perusteluita, että siitä ilmenevä lopputulos on perusteltu (ks. tuomio *Diputación Foral de Vizcaya v. komissio*, EU:C:2011:372, 171 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 85 Tässä yhteydessä on katsottava, että pelkästään yritykselle, joka on tehnyt komission kanssa yhteistyötä sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon perusteella, voidaan myöntää kyseisen tiedonannon nojalla alennus siitä sakosta, joka sille olisi määrätty ilman tätä yhteistyötä. Tuota alennusta ei voida ulottaa koskemaan yhtiötä, joka kuului rikkomisajanjakson tietyn osan aikana tuon ensimmäisen yrityksen muodostamaan taloudelliseen yksikköön mutta joka ei kuulunut siihen enää ajankohtana, jolloin viimeksi mainittu yritys teki yhteistyötä komission kanssa.
- 86 FLS Plastin puoltama vastakkainen tulkinta tarkoittaisi yleisesti sitä, että yritysseuraannon tapauksissa yhtiö, joka on alun perin osallistunut rikkomiseen siihen suoraan osallistuneen tytäryhtiön emoyhtiönä ja joka siirtää tämän jälkeen kyseisen tytäryhtiön toiselle yritykselle, saa mahdollisesti hyväkseen tälle viimeksi mainitulle yritykselle myönnetyn sakon alennuksen, joka perustuu sen komission kanssa tekemään yhteistyöhön, vaikka mainittu yhtiö ei ole itse myötävaikuttanut kyseisen rikkomisen paljastumiseen eikä käyttänyt kyseisen yhteistyön ajankohtana ratkaisevaa vaikutusvaltaa aikaisempaan tytäryhtiönsä.
- 87 Kun siis otetaan huomioon sakkojen lieventämistä ja niistä vapauttamista koskevan tiedonannon tavoite, jona on edistää SEUT 101 artiklan vastaisen toiminnan paljastumista, jotta kyseisen määräyksen tehokas soveltaminen voidaan taata, mikään ei oikeuta ulottamaan yritykselle sen komission kanssa tekemän yhteistyön perusteella myönnettyä alennusta sakosta yritykseen, joka on tosin käyttänyt aikaisemmin määräysvaltaa kyseessä olevaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneessa tytäryhtiössä mutta joka ei itse ole myötävaikuttanut tuon rikkomisen paljastumiseen.

- 88 Tässä tapauksessa on huomautettava, että ajankohtana, jolloin Trioplast Wittenheim teki yhteistyötä komission kanssa, eli vuoden 2002 joulukuusta lukien kyseinen yhtiö ei enää muodostanut taloudellista yksikköä FLS Plastin kanssa. Tästä seuraa, että FLS Plast ei voi saada Trioplast Wittenheimin emoyhtiönä 30 prosentin alennusta sakon perusmäärästä Trioplast Industrierille siitä syystä myönnetyn alennuksen tavoin, että se muodosti taloudellisen yksikön Trioplast Wittenheimin kanssa.
- 89 Näin ollen myöskään sillä ei ole mitään merkitystä, onko Trioplast Industrierille myönnetty 30 prosentin alennus sakon perusmäärästä myönnetty perustellusti, koska kyseistä alennusta ei missään tapauksessa olisi voitu ulottaa koskemaan FLS Plastia yhdenvertaisen kohtelun periaatteen nojalla, kun otetaan huomioon se, että FLS Plast ei ollut Trioplast Industrierin tilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa.
- 90 Edellä esitettyjen seikkojen nojalla on todettava, että FLS Plastin esittämä valitusperuste koskee nyt käsiteltävän osan osalta niitä valituksenalaisen tuomion perusteluja, jotka unionin tuomioistuin on tämän tuomion 84–88 kohdan mukaisesti korvannut omilla perusteluillaan, joilla voidaan perustella oikeudellisesti päätös, jonka mukaan Trioplast Industrierille myönnettyä 30 prosentin suuruisia alennusta sakosta ei voitu ulottaa koskemaan FLS Plastia.
- 91 Tästä seuraa, että FLS Plastin valituksensa tueksi esittämän valitusperusteen kolmas osa, joka koskee näitä korvattuja perusteluja, on siis perusteeton.
- 92 Koska kaikki kolmannen valitusperusteen osat on hylätty, FLS Plastin kolmas valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Neljäs valitusperuste, joka perustuu suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen ja unionin yleisellä tuomioistuimella olevan sakon laskennan perustelemista koskevan velvollisuuden noudattamatta jättämiseen

Asianosaisten lausumat

- 93 Neljännen valitusperusteen ensimmäisestä osasta, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista FLS Plastille määrätyn sakon määrää laskettaessa, FLS Plast huomauttaa, että kolme eri yritystä ovat osallistuneet kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen Trioplast Wittenheimin emoyhtiöinä kolmen peräkkäisen ajanjakson aikana. Trioplast Wittenheim on riidanalaisen päätöksen ainoa adressaatti, joka on kuulunut kaikkiin kilpailusääntöjä rikkoneeseen kolmeen yritykseen koko kilpailusääntöjen rikkomisen aikana. Koska sakkojen määräämiseen sovellettava vanhentumisaika on umpeutunut Saint-Gobainin osalta, pelkästään Trioplast Wittenheimin olisi voitu katsoa olevan vastuussa rikkomisesta vuotta 1992 aikaisemman ajanjakson osalta.
- 94 FLS Plastille määrätty sakko on kuitenkin valituksenalaisen tuomion antamisen jälkeen määrältään 14,45 miljoonaa euroa, mikä vastaa yli 80 prosenttia Trioplast Wittenheimille seuraamuksena niistä 20 vuodesta, jolloin tämä osallistui rikkomiseen, määrätystä kokonaissakosta. FLS Plast on kuitenkin osallistunut rikkomiseen välillisesti ainoastaan seitsemän vuoden ajan, joka merkitsee 35 prosenttia rikkomisen kokonaiskestosta. Tämä lähestymistapa on ilmeisen suhteeton. Ainakin emoyhtiölle asetetulla yhteisvastuulla olisi FLS Plastin mielestä oltava kohtuullinen liittymäkohta siihen ajanjaksoon, jonka aikana se on muodostanut taloudellisen yksikön tytäryhtiönsä kanssa.
- 95 FLS Plastin mukaan emoyhtiötä ei ole pidettävä erillisenä kilpailusääntöjen rikkojana vaan pikemminkin kartelliin osallistuneelle tytäryhtiölle tosiasiaassa määrätyn sakon takaajana. Komissio ei voi periä emoyhtiöiltä tytäryhtiölle alun perin määrättyä sakkoa suurempaa määrää. Komissio on jättänyt huomiotta kyseisen periaatteen vaatiessaan FLS Plastia maksamaan määrän, joka on 80 prosenttia Trioplast Wittenheimille rikkomisen kokonaiskeston osalta määrätystä sakosta.

- 96 FLS Plastin mukaan on näet niin, että koska Trioplast Wittenheim on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen yhteensä yli 20 vuoden ajan ja koska FLS Plast on kuulunut kyseisen yhtiön kanssa samaan taloudelliseen yksikköön seitsemän vuoden ajan, FLS Plastille määrätty sakko ei lähtökohtaisesti saisi ylittää seitsemää kahdeskymmenesosaa Trioplast Wittenheimille määrätystä sakosta eli 6,25 miljoonaa euroa.
- 97 FLS Plast väittää nyt käsiteltävän valitusperusteen toisessa osassa, että valituksenalaisen tuomion perustelut ovat tässä yhteydessä puutteelliset.
- 98 FLS Plastin mukaan näet unionin yleisen tuomioistuimen antama vastaus sen väitteisiin rajoittuu pelkästään valituksenalaisen tuomion 100 kohtaan. Unionin yleinen tuomioistuin on vain tarkastanut, oliko komissio noudattanut asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa annettuja suuntaviivoja (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat). Suuntaviivojen mekaanisella soveltamisella ei kuitenkaan voida taata suuntaviivoihin perustuvan sakon oikeasuhteisuutta kussakin yksittäistapauksessa.
- 99 Komissio katsoo pääasiallisesti, että nyt käsiteltävän valitusperusteen kummatkin osat on jätettävä tutkimatta. Niissä näet pelkästään pyydetään alentamaan sakon määrää, eikä FLS Plast ole tuonut esiin mitään unionin yleisen tuomioistuimen tässä yhteydessä tekemää oikeudellista virhettä. Komission mukaan FLS Plastin väitteillä pyritään siihen, että riidanalainen päätös tutkitaan itsessään uudelleen, eikä niitä ole esitetty valituksenalaiseen tuomioon kohdistuvina vakavina väitteinä. Ne on siis jätettävä tutkimatta.
- 100 Komissio kiistää toissijaisesti neljännen valitusperusteen ensimmäisen osan osalta sen, että vastuun jakamisen samaan taloudelliseen yksikköön eri ajankohtina kuuluneiden yhtiöiden kesken olisi oltava oikeassa suhteessa siihen nähden, kuinka pitkään kukin kyseisen yksikön yhtiö on osallistunut rikkomiseen, ja siihen nähden, kuinka pitkään tytäryhtiö, joka on syyllistynyt kyseiseen rikkomiseen, on omistettu. Siltä osin kuin sakon määrän laskentapohja on kiinteä eikä riipu rikkomisen kestosta vaan ilmentää yksinomaan sen vakavuutta, sakon perusmäärän korottaminen keston perusteella 10 prosentilla jokaiselta vuodelta, jolloin yritys on osallistunut rikkomiseen, johtaa sellaisten sakkojen määräämiseen, jotka eivät tiukasti katsoen ole oikeassa suhteessa rikkomisen keston.
- 101 Komissio huomauttaa nyt käsiteltävän valitusperusteen toisesta osasta, joka koskee valituksenalaisen tuomion perustelujen puutteellisuutta, että unionin yleinen tuomioistuin on sitä vastoin valituksenalaisen tuomion 92–105 kohdassa vastannut erityisesti FLS Plastin väitteeseen, jonka mukaan sille määrätty sakko ei ollut oikeasuhteinen.
- 102 FLS Plast väittää vastauksessaan, että kun se katsoo, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt päätellä, että määrä, josta sen katsottiin riidanalaisen päätöksen mukaan vastaavan, oli suhteeton siihen aikaan nähden, jolloin se osallistui välillisesti rikkomiseen, se on selkeästi esittänyt vakavia väitteitä, joissa nojaututaan unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa tekemiin oikeudellisiin virheisiin.
- 103 Kyseisen valitusperusteen toisesta osasta FLS Plast väittää, että se, ettei sen ole tarkoitus tarkastella valituksessaan kaikkia valituksenalaisen tuomion puutteita, ei vaikuta millään tavalla sen valituksensa tueksi esittämän neljännen valitusperusteen vakavuuteen.
- 104 Komissio toistaa vastauksessaan väitteen, jonka mukaan FLS Plast pyrkii siihen, että riidanalainen päätös tutkitaan itsessään yleisesti uudelleen, koska se ei ole kyennyt osoittamaan, että valituksenalaisessa tuomiossa olisi aukkoja.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– Tutkittavaksi ottaminen

105 FLS Plastin neljännen valitusperusteen tutkittavaksi ottamisesta on riittävää todeta, että kyseisen yhtiön valituksenalaisen tuomion osalta esittämät väitteet – jotka perustuvat yhtäältä tuon valitusperusteen ensimmäisen osan osalta siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on vahvistanut lailliseksi komission sakkolaskelman, mikä on johtanut suhteettoman sakon määräämiseen, ja toisaalta mainitun valitusperusteen toisen osan osalta siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on perustellut kyseisen päätöksen ainoastaan viittaamalla suuntaviivoihin, mikä merkitsee virheellistä perustelua – ilmenevät riittävän selkeästi sen valituskirjelmän 99–123 kohdasta, ja unionin tuomioistuin voi niiden nojalla harjoittaa valvontaansa. FLS Plastin valituksensa tueksi esittämän neljännen valitusperusteen kummatkin osat voidaan siis ottaa tutkittaviksi.

– Asiakysymys

106 Neljännen valitusperusteen ensimmäisen osan osalta, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista sakkoa määritettäessä, on hylättävä se FLS Plastin esittämä väite, jonka mukaan yhtäältä sitä on pidettävä sen kartelliin osallistuneelle tytäryhtiölle tosiasiaassa määrätyn sakon takaajana, ja toisaalta komissio ei voi periä emoyhtiöiltä takaisin määrää, joka on suurempi kuin sen tytäryhtiölle määrätty ”alkuperäinen” sakko.

107 Unionin tuomioistuin on näet jo todennut, että kilpailusääntöjen rikkomisesta määrätyn sakon maksamisen osalta taloudellisen yksikön muodostavan kahden yhtiön välillä oleva yhteisvastuusuhte ei voi olla vain eräänlainen vakuus, jonka emoyhtiö antaa taatakseen tytäryhtiölle määrätyn sakon maksamisen, ja että väitteet, joiden mukaan kyseistä emoyhtiötä ei voida velvoittaa maksamaan sen tytäryhtiölle määrättyä sakkoa suurempaa sakkoa, ovat siten perusteettomia (ks. vastaavasti tuomio *Kendrion v. komissio*, C-50/12 P, EU:C:2013:771, 56 ja 58 kohta). Kyseisessä oikeuskäytännössä otetaan huomioon se, että periaate, jonka mukaan rangaistukset ja seuraamukset määrätään yksilökohtaisesti, edellyttää, että yhteisvastuullisesti maksettavan sakon suuruus määritetään [EY 81] ja [EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 3 kohdan mukaisesti sen rikkomisen, johon asianomaisen yrityksen itsensä katsotaan syyllistyneen, vakavuuden ja sen keston perusteella (tuomio *Areva ym. v. komissio*, C-247/11 P ja C-253/11 P, EU:C:2014:257, 127 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

108 Lisäksi on todettava, ettei FLS Plast ole näyttänyt toteen väitettä, joka koskee sakon väitettyä suhteettomuutta rikkomisen keston nähdessä.

109 Tässä yhteydessä on näet täsmennettävä, että unionin yleisen tuomioistuimen on tosin huolehdittava siitä, että laskettaessa yritykselle siitä määrätyn sakon määrää, että se on osallistunut unionin oikeuden kilpailusääntöjen rikkomiseen, kyseisen rikkomisen kesto ja osallistuminen siihen otetaan asianmukaisesti huomioon. Rikkomisen kesto ei kuitenkaan ole ainoa seikka eikä välttämättä kaikkein tärkein seikka, joka komission tai unionin yleisen tuomioistuimen on otettava huomioon kyseistä sakkoa laskiessaan.

110 Käsiteltävässä tapauksessa unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta seuraa, että FLS Plastille ja muille kyseessä olevaan kartelliin osallistuneille yhtiöille määrättyjä sakkoja ei ole laskettu yksinomaan kyseisten yhtiöiden osallistumisen keston perusteella. FLS Plastin osalta siis sille määrätyn sakon määrän ei tarvinnut välttämättä olla tarkasti eikä edes ”kohtuullisen” oikeasuhteinen FLS Plastin kyseessä olevaan rikkomiseen osallistumisen keston nähdessä vaan sen oli ilmaistava asianmukaisesti tapahtuneen kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta.

- 111 Kyseisen rikkomisen vakavuudesta on huomautettava, että rikkominen muodostui osallistumisesta joukkoon sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja kuuden jäsenvaltion osalta ja siinä oli kyse hintojen vahvistamisesta, yhteisistä hintalaskelmien malleista sopimisesta, markkinaosuuksien ja myyntikiintiöiden sekä asiakkaiden, sopimusten ja tilausten jakamisesta, yhteensovitettujen tarjousten esittämisestä eräissä tarjouskilpailuissa ja yksilöllisten tietojen vaihtamisesta. Komissio on tämän vuoksi luonnehtinut kyseisen rikkomisen perustellusti riidanalaisen päätöksen 765 perustelukappaleessa ”erittäin vakavaksi”. FLS Plast ei ole kyseenalaistanut tuota luonnehdintaa valituksessaan.
- 112 Tämän perusteella ei vaikuta siltä, että unionin yleinen tuomioistuin olisi asettanut täyttää harkintavaltaansa käyttäen suhteettoman suuren sakon, kun se vahvisti sen sakon, jonka maksamisesta FLS Plastin on riidanalaisen päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan f alakohdan mukaan katsottu olevan yhteisvastuussa, määräksi 14,45 miljoonaa euroa eli määrän, joka alittaa selvästi sen 20 miljoonan euron vähimmäismäärän, jonka komissio yleensä vahvistaa sakon määrän laskentapohjaksi ”erittäin vakavien” rikkomisten osalta ja joka perustuu suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan kolmanteen luetelmakohtaan.
- 113 Neljännen valitusperusteen ensimmäinen osa on näin ollen hylättävä perusteettomana.
- 114 Käsiteltävän valitusperusteen toisesta osasta, joka koskee valituksenalaisen tuomion perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin niissä hylätään väite, jonka mukaan komissio on vahvistaessaan FLS Plastille määrättyä sakkoa loukannut suhteellisuusperiaatetta siihen nähden, kuinka pitkään FLS Plast oli osallistunut rikkomiseen, on todettava, ettei myöskään kyseinen osa voi menestyä.
- 115 Unionin yleinen tuomioistuin tutki kyseisen väitteen valituksenalaisen tuomion 100 kohdassa, jossa se totesi, että ”väite, jonka mukaan [FLS Plastin] vastuu on ilmeisen suhteeton siihen ajanjaksoon nähden, jonka ajan se omisti Trioplast Wittenheimin osakkeita, ei ole perusteltu. Yhdessäkään säännössä tai oikeusperiaatteessa ei säädetä, että komission olisi varmistettava tällainen oikeasuhteisuus. Komission on tosin suuntaviivojen mukaan otettava huomioon rikkomisen kesto. Käsiteltävässä asiassa on kuitenkin osoitettu – – että [FLS Plastin] tapauksessa komissio oli korottanut [FLS Plastin] osalta vahvistamaansa laskentapohjaa 10 prosentilla kultakin vuodelta, joiden aikana [tämä] oli osallistunut rikkomiseen”.
- 116 Näiden perustelujen, jotka ovat tosin tiivistetyt, nojalla voidaan kuitenkin ymmärtää syy, jonka vuoksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi FLS Plastin tuossa yhteydessä esittämät väitteet. Mainittuja perusteluja on lisäksi tulkittava niiden valituksenalaisen tuomion 92–105 kohdassa esitettyjen unionin yleisen tuomioistuimen huomioiden kanssa, jotka myös koskevat sakon laskemista FLS Plastin rikkomiseen osallistumisen keston perusteella, muun muassa siihen nähden, miten kauan Trioplast Industrier ja Saint-Gobain osallistuivat kyseiseen rikkomiseen.
- 117 Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin on erityisesti korostanut valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa, ”ettei ole mahdollista hyväksyä väitettä, jonka mukaan komission olisi pitänyt jakaa laskentapohja ennen kuin se muutti sitä muiden tekijöiden nojalla, koska Trioplast Wittenheim on kuulunut peräkkäin Saint-Gobain-konserniin, [FLS Plastiin] ja Trioplast Industrieriin. Toisaalta [FLS Plast] ei ole esittänyt mitään sääntöä tai oikeusperiaatetta, jossa asetettaisiin tällainen velvollisuus. Toisaalta komission lähestymistapaa, jossa emoyhtiölle osoitetaan sama laskentapohja kuin suoraan kartelliin osallistuneelle tytäryhtiölle eikä tätä laskentapohjaa jaeta siinä tapauksessa, että tytäryhtiö on ollut peräkkäin useamman emoyhtiön omistuksessa, ei sellaisenaan voida pitää epäasianmukaisena”.
- 118 Kun otetaan huomioon etenkin valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa esitetyt huomiot, unionin yleisen tuomioistuimen kyseisen tuomion 100 kohdassa esittämät perustelut ovat ilmeisen riittäviä, jotta FLS Plast voi saada selville sen syy, jonka vuoksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi sen väitteet tässä yhteydessä, ja että unionin tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa. Valituksenalaisen tuomion perustelujen ei siis voida todeta olevan tältä osin puutteelliset.

- 119 Koska neljännen valitusperusteen molemmat osat on hylätty, kyseinen valitusperuste on todettava kokonaisuudessaan perusteettomaksi.

Viides valitusperuste, joka koskee unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyin menettelyn kohtuutonta kestoa

Asianosaisten lausumat

- 120 Viidennessä valitusperusteessa FLS Plast väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on antanut valituksenalaisen tuomion sellaisen menettelyn päätteeksi, joka on kestänyt kohtuuttoman kauan, koska kannekirjelmän jättämisen ja valituksenalaisen tuomion antamisen välillä on kulunut kuusi vuotta. Unionin yleinen tuomioistuin on FLS Plastin mukaan loukannut siis oikeuksia, joihin se voi vedota perusoikeuskirjan 47 artiklan ja ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen nojalla.
- 121 Tässä yhteydessä FLS Plast huomauttaa, että unionin yleinen tuomioistuin on ollut toimimatta neljän vuoden ja neljän kuukauden ajan kirjallisen käsittelyn päättymisen eli 20.2.2007 ja istunnon järjestämisen eli 22.6.2011 välillä, eikä tätä pitkittynyttä passiivisuutta voida perustella prosessinjohtotoimien tai selvittämistoimien toteuttamisella. Ainoa unionin yleisen tuomioistuimen kyseisen ajanjakson kuluessa toteuttama toimi on ollut neljästä kysymyksestä muodostuvan kyselyn lähettäminen asianosaisille ennen suullista käsittelyä.
- 122 FLS Plastin mukaan riidanalainen päätös ja sen esittämät väitteet eivät olleet niin monitahoisia, että ne olisivat estäneet unionin yleistä tuomioistuinta valmistelemasta suullista käsittelyä neljää vuotta ja neljää kuukautta lyhyemmässä ajassa.
- 123 FLS Plast korostaa, että unionin yleisen tuomioistuimen on ollut 13.9.2010 mahdollista antaa ensimmäiset tuomionsa, joilla riidanalainen päätös on kyseenalaistettu. Unionin yleinen tuomioistuin on siis jo vuoden 2010 syyskuussa voinut antaa ratkaisun näiden kahden muun tuomion yhteydessä, ja se on tehnyt kaikki tätä varten tarvittavat taloudelliset arvioinnit ja tosiseikkoja koskevat tutkimukset. Mainitut tuomiot ovat lisäksi koskeneet Trioplast Industrieria (unionin yleisen tuomioistuimen tuomio Trioplast Industrier v. komissio, T-40/06, EU:T:2010:388) ja Trioplast Wittenheimia (unionin yleisen tuomioistuimen tuomio Trioplast Wittenheim v. komissio, T-26/06, EU:T:2010:387). Kaikki nyt käsiteltävän asian merkitykselliset tosiseikat ovat samoja, jotka on saatettu unionin yleinen tuomioistuimen käsiteltäväksi tuomion Trioplast Wittenheim vastaan komissio (EU:T:2010:387) yhteydessä. Mikään ei FLS Plastin mukaan oikeuta siis sitä yhden vuoden ja viiden kuukauden ajanjaksoa, joka on kulunut unionin yleisen tuomioistuimen viimeksi mainitun tuomion julistamisen ja valituksenalaisen tuomion julistamisen välillä.
- 124 Lopuksi FLS Plast toteaa, ettei sen toiminta unionin yleisessä tuomioistuimessa ole syynä oikeudenkäynnin pituudelle unionin yleisessä tuomioistuimessa.
- 125 Komissio esittää ensisijaisesti oikeudenkäyntiväitteen. Kyseinen toimielin väittää, että kun asianosainen on sitä mieltä, että menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa on kestänyt liian pitkään, sen on vaadittava vahingonkorvauskanteella korvausta siitä vahingosta, jonka se väittää sille tästä aiheutuneen. Tällainen liiallinen pitkittyminen ei myöskään voi itsessään johtaa sakon määrän alentamiseen FLS Plastin vaatimalla tavalla, sillä tämä merkitsisi riidanalaisen päätöksen muuttamista.
- 126 Kun lisäksi otetaan huomioon käsiteltävän asian olosuhteet ja erityisesti asian merkitys yritykselle, sen monimutkaisuus ja se, miten asianosaiset ovat menelleet, oikeudenkäynnin kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa on ollut kohtuullinen. Komissio korostaa tältä osin, että FLS Plast on kiistänyt lähes kaikki riidanalaisen päätöksen tueksi esitetyt tosiseikat, jotka on siis jouduttu tarkastamaan. Koska eräät näistä asioista ovat koskeneet emoyhtiöitä ja niiden tytäryhtiöitä, tiettyihin prosessinjohtotoimiin on ryhdytty näiden asioiden tutkimiseksi ja ratkaisemiseksi yhdessä. Komission mukaan on myös otettava

huomioon se, että FLS Plast oli nostanut hyvin monimutkaisen kanteen, jossa oli lukuisia kanneperusteita ja alaperusteita. Myös neljäntoista muun kantajan toimittamat oikeudenkäyntiasiakirjat ovat olleet yhtä yksityiskohtaisia.

- 127 Komissio väittää toissijaisesti, että siinä tilanteessa, että unionin tuomioistuin päättelee, ettei velvollisuutta antaa ratkaisu kohtuullisessa ajassa ole noudatettu, ja katsoo tarpeelliseksi alentaa sakon määrää, tällaisen alennuksen olisi oltava äärimmäisen pieni tai yksinomaan symbolinen.
- 128 FLS Plast väittää vastauksessa, että komissio ei mainitse oikeudellista perustaa esittämänsä oikeudenkäyntiväitteen tueksi.
- 129 Komissio huomauttaa vastauksessaan, että valituksen yhteydessä esitetyt valitusperusteet voivat koskea vain unionin yleisen tuomioistuimen tekemiä oikeudellisia virheitä. FLS Plastin valituksensa tueksi esittämä viides peruste ei koske tällaista virhettä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 130 Kuten Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, unionin tuomioistuimella on valituksen yhteydessä toimivalta tutkia, onko unionin yleisessä tuomioistuimessa tapahtunut oikeudenkäyntivirheitä, jotka ovat valittajan edun vastaisia (ks. mm. tuomio *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio*, C-385/07 P, EU:C:2009:456, 176 kohta).
- 131 Perusoikeuskirjan 47 artiklan rikkomisesta, johon FLS vetoaa, on huomautettava, että kyseisen määräyksen toisen kohdan mukaan ”jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa”. Kuten unionin tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, kyseinen artikla liittyy tehokasta oikeussuojaa koskevaan periaatteeseen (ks. mm. tuomio *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio*, EU:C:2009:456, 179 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 132 Tästä syystä tällaista oikeutta – jonka on ennen perusoikeuskirjan voimaantuloa vahvistettu olevan unionin oikeuden yleinen oikeusperiaate – sovelletaan oikeudenkäynnissä, jonka kohteena on komission päätös (ks. vastaavasti mm. tuomio *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio*, EU:C:2009:456, 178 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 133 On myös huomautettava, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan on niin, että sen perusteella, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, mikä on perusoikeuden loukkaamista merkitsevä oikeudenkäyntivirhe, kyseessä olevalla asianosaisella on oltava mahdollisuus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, joilla hänelle tarjotaan asianmukaista oikaisua (ks. vastaavasti asia *Kudla v. Puola*, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.10.2000, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-XI, 156 ja 157 kohta).
- 134 On kuitenkin huomautettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun otetaan huomioon tarve varmistaa unionin oikeuden kilpailusääntöjen noudattaminen, unionin tuomioistuin ei voi pelkästään sillä perusteella, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, antaa valittajalle mahdollisuutta kyseenalaistaa sille määrätyn sakon suuruus, kun valittajan kaikki valitusperusteet, jotka koskevat unionin yleisen tuomioistuimen esittämiä toteamuksia kyseisen sakon suuruudesta ja siitä toiminnasta, josta sakko on määrätty seuraamukseksi, on hylätty (ks. mm. tuomio *Groupe Gascogne v. komissio*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, 78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 135 Unionin tuomioistuin on näet myös katsonut, että siitä, että unionin tuomioistuimet loukkaavat perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan mukaista velvollisuuttaan ratkaista niiden käsiteltäviksi saatetut asiat kohtuullisessa ajassa, on määrättävä seuraamus unionin yleisessä tuomioistuimessa

- nostetun vahingonkorvauskanteen yhteydessä, koska tällainen kanne merkitsee tehokasta korjauskeinoa. Tästä seuraa, että vaatimusta, jolla pyritään saamaan korvausta siitä aiheutuneesta vahingosta, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, ei voida saattaa suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi valituksen yhteydessä, vaan se on esitettävä itse unionin yleisessä tuomioistuimessa (ks. mm. tuomio *Groupe Gascogne v. komissio*, EU:C:2013:770, 83 ja 84 kohta).
- 136 Unionin yleisen tuomioistuimen on siis ratkaisemalla asia sen oikeudenkäynnin, jonka kesto on arvosteltu, taustalla olevan asian ratkaisesta kokoonpanosta poikkeavassa kokoonpanossa, arvioitava sekä vahingon, johon on vedottu, todellisuutta että kyseisen vahingon ja riidanalaisen tuomioistuinmenettelyn kohtuuttoman keston välistä syy-yhteyttä tutkimalla tässä tarkoituksessa esitetyt todisteita (ks. vastaavasti mm. tuomio *Groupe Gascogne v. komissio*, EU:C:2013:770, 88 ja 90 kohta).
- 137 Tämän jälkeen on todettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn valituksenalaisen tuomion taustalla olevan oikeudenkäynnin kesto, joka on yli kuusi vuotta, ei voida oikeuttaa millään kyseiselle asialle ominaisella seikalla.
- 138 On muun muassa selvää, että sen ajankohdan, jolloin kirjallinen käsittely päättyi komission jätettyä vuoden 2007 helmikuussa vastauksensa, ja sen ajankohdan välillä, jolloin suullinen käsittely aloitettiin vuoden 2011 kesäkuussa, on kulunut noin neljä vuotta ja neljä kuukautta. Tämän ajanjakson pituutta ei voida selittää pelkästään asiaan liittyvillä olosuhteilla, olipa kyse oikeusriidan monimutkaisuudesta, siitä, miten asianosaiset ovat menelleet, tai oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien seikkojen ilmenemisestä.
- 139 Oikeusriidan monimutkaisuudesta FLS Plastin nostaman kanteen, sellaisena kuin se on esitetty lyhyesti tämän tuomion 9 ja 10 kohdassa, tutkinnasta ilmenee, että vaikka kanteen tueksi esitetyt kanneperusteita oli tutkittava yksityiskohtaisesti, niihin ei liittynyt kuitenkaan erityisen suuria ongelmia. On totta, että viitisentoista riidanalaisen päätöksen adressaattia on nostanut kyseisestä päätöksestä kumoamiskanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa, mutta tämä seikka ei kuitenkaan ole voinut estää unionin yleistä tuomioistuinta tekemästä yhteenvetoa asiakirja-aineistosta ja valmistelemasta suullista käsittelyä alle neljän vuoden ja neljän kuukauden kuluessa.
- 140 Asianosaisten menettelystä on todettava, ettei mikään unionin tuomioistuimelle toimitetussa asiakirja-aineistossa oleva seikka osoita, että FLS Plast olisi menettelyllään myötävaikuttanut asian käsittelyn hidastumiseen.
- 141 Lopuksi kyseisestä asiakirja-aineistosta ei myöskään ilmene, että menettely olisi keskeytetty tai se olisi viivästynyt sellaisten oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien seikkojen ilmenemisen vuoksi, jotka voisivat oikeuttaa sen pituuden.
- 142 Kun otetaan huomioon edellä esitetyt seikat, on todettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydylle oikeudenkäynnillä on rikottu perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa, koska siinä ei ole noudatettu niitä vaatimuksia, jotka liittyvät tuomion antamiseen kohtuullisessa ajassa, mikä merkitsee sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille (ks. vastaavasti tuomio *Bergaderm ja Goupil v. komissio*, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 42 kohta).
- 143 Tämän tuomion 134–136 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa kuitenkin, että FLS Plastin valituksensa tueksi esittämä viides valitusperuste on hylättävä.
- 144 Tästä seuraa, että koska yhtäkään FLS Plastin valituksensa tueksi esittämistä valitusperusteista ei ole hyväksytty, valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

- ¹⁴⁵ Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.
- ¹⁴⁶ Saman työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut FLS Plastin velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, FLS Plast on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut, minkä lisäksi se on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Valitus hylätään.**
- 2) **FLS Plast A/S velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset